

ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА УРОКАХ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Постановка проблеми. Сучасний етап реформування системи шкільної освіти зумовлює якісні перетворення у фізичному вихованні учнів. В останні роки завдяки реформі «нової української школи (НУШ)» впроваджується новий зміст уроків фізичної культури, як основної форми фізичного виховання школярів. Головні причини реформування уроків фізичної культури є низький рівень фізичної активності учнів і мотивації до занять фізичною культурою, критична ситуація зі станом здоров'я молодого покоління, недоліки традиційної системи освіти, що не враховують інтереси та схильності дітей та потреби зміни підходів до проведення уроків фізичної культури з урахуванням кращого вітчизняного й світового досвіду у фізичному вихованні.

Основною умовою покращення змісту уроків фізичної культури виступають інноваційні технології навчання, які сприяють кращому розумінню учнями значення уроку фізичної культури, підвищенню рівня знань з предмета, а також бажанню учнів поліпшувати свої спортивні досягнення.

Мета дослідження полягає в аналізі інноваційних технологій на уроках фізичної культури.

Виклад основного матеріалу. Один із шляхів модернізації освітнього процесу школярів є впровадження інноваційних технологій на уроках фізичної культури. Нова українська школа – це ключова реформа Міністерства освіти та науки України. Її головна мета – створити школу, у якій буде приємно навчатись і яка даватиме учням не тільки знання, а й уміння застосовувати їх у повсякденному житті [1].

Поняття «інновація» в перекладі з грецької мови – «оновлення», «новизна». Інновація в освіті – процес оновлення чи вдосконалення теорії та практики освіти, який оптимізує досягнення її мети. Інноваційні технології це цілеспрямований системний набір прийомів, засобів організації навчальної діяльності, що охоплює весь процес навчання від визначення мети до одержання результатів. Інноваційні освітні технології у фізичному вихованні можуть поділятися на:

- нестандартні уроки;
- інтерактивні технології;
- групову навчальну діяльність.

Нестандартний урок – це урок, в якому традиційні елементи виконуються нестандартними способами і на цій основі структура цього уроку суттєво відрізняється від структури традиційного уроку. Нестандартні уроки спрямовані на активізацію навчально-пізнавальної діяльності учнів, бо вони глибоко зачіпають емоційно-мотиваційну сферу, формують дух змагальності, збуджують творчі сили, розвивають творче мислення, формують мотивацію навчально-пізнавальної діяльності. Тому такі уроки найбільше подобаються учням і викликають у них творчий інтерес [6].

Використання нестандартних уроків сприяє формуванню пізнавальних інтересів школярів, діти безпосередньо беруть участь у процесі навчання. Пізнавальна діяльність учнів переважно має колективний характер, що створює передумови для взаємодії суб'єктів навчання, дає можливість для обміну інтелектуальними цінностями, порівняння й узгодження різних точок зору про об'єкти, які вивчаються на уроці.

Проведення нестандартних уроків робить процес навчання інтенсивним, бо створює атмосферу змагання, виховує вміння співпрацювати. Такі уроки сприяють розвитку творчості, формуванню власних поглядів на проблеми, які слід вирішити. До нестандартних уроків можна віднести: урок-змагання, урок-вікторина, урок-турнір, урок-конкурс, міжпредметний інтегрований урок, урок-гра, урок-подорож, урок-квест та олімпійський урок [5].

Під час проведення інтерактивних уроків використовуються методи, при використанні яких учень отримує нове знання тільки в результаті здійснення позитивної взаємодії з іншими учнями. Позитивна взаємодія – основний принцип інтерактивних методів навчання, зміст яких полягає в досягненні результату зусиллями групи. Учень повинен вміти осмислювати отриману інформацію, аналізувати її, застосовувати в конкретних умовах; водночас думати, вміти висловити свою власну думку. Інтерактивні методи навчання створюють необхідні умови для:

- створення й розвитку компетентності учнів у сфері фізичної культури і спорту;
- різностороннього розвитку особистості (інтелектуального, духовного, фізичного);
- виховання активних громадян з відповідною системою цінностей [2].

При проведенні уроків фізичної культури з використанням інтерактивних методів вчитель повинен: використовувати проблемні та творчі завдання; враховувати вікові особливості учнів і послідовно ускладнювати форми роботи; залучати до діяльності всіх учнів класу, забезпечуючи участь кожного з них у групових та колективних формах роботи; використовувати різноманітні інтерактивні форми і види роботи; стимулювати учнів до вибору і самостійного використання різних способів виконання завдань; створювати позитивний емоційний настрій у процесі уроку фізичної культури.

Одним із ефективних елементів організації інтерактивного уроку фізичної культури є робота в парах і групах. Парна робота вимагає взаємодії і дозволяє швидко виконати вправи, які в звичайних умовах займають багато часу. Цей метод можна застосувати при вивченні наступних тем: «Правила гри у футбол», «Поняття про фізичний розвиток», «Поняття про фізичну підготовленість». Особливо такий елемент ефективний на початкових етапах навчання учнів. Його можна використовувати для засвоєння, закріплення, перевірки знань й умінь [4].

Групова робота організовується, як на уроках засвоєння, так і на уроках застосування знань, умінь та навичок. Під час групової роботи бажано не застосовувати слово «розподілитись», «розподіляти» дітей на групи. Потрібно пам'ятати, учні об'єднуються. З об'єднаних учнів виростають дорослі, здатні об'єднуватися й працювати разом. Усе, що пропонують учні, має бути прийняте й обговорене. Не слід казати їм, що це «правильно чи неправильно», треба лише допомогти опрацювати інформацію й прийняти власні рішення. Спостерігати, щоб ніхто з учнів не залишався поза виконанням. Рішення учнів повинні сприйматися серйозно, для налагодження процесу навчання, взаємодії й розвитку навичок критичного мислення. Деякі учні одразу готові активно працювати й в більшій групі, але дійсно ефективною групова робота буде в колективі не більше 5-6 осіб.

На уроці фізичної культури «Україна-футбольна країна» наприклад, групову роботу можна організувати таким чином. Учні об'єднані у 3 групи: 1 група – історики; 2 група – теоретики; 3 група – вболівальники. Завдання: 1 група – підготувати доповідь «Історія формування футбольних традицій в Україні»; 2 група – розповісти про основні правила гри в футбол; 3 група – підготувати розповідь про видатних українських футболістів.

Під час поглибленого розучування складних вправ часто використовують груповий метод, що дає змогу краще дозувати навантаження, спостерігати за виконанням завдань учнями, виправляти помилки. Однак варто пам'ятати, що застосування цього методу призводить до помітного зниження моторної щільності уроку. Тому, якщо на уроці не використовуються багатопропускні прилади, а його зміст вимагає великих перерв між виконанням окремих спроб, такі часові проміжки знижують робочу установку і функціональну готовність до чергових зусиль.

У таких ситуаціях пропонуються додаткові завдання. При цьому, якщо провідна установка в занятті на засвоєння техніки і високу якість виконання вправ, то додаткові завдання повинні бути пов'язані з основним матеріалом. Виконання завдань, не пов'язаних із засвоюваними на уроці вправами, відволікає увагу школярів і знижує ефективність навчання. Якщо ж заняття спрямовується на високий результат у вправах із значним навантаженням, то додаткові завдання даються на інші групи м'язів, що сприяє прискоренню процесів відновлення. За використання групового методу організації дуже важливим є вибір принципу розподілу учнів на групи.

Рациональним слід вважати розподіл учнів за рівнем їхньої підготовленості. Однак при цьому не потрібно принижувати гідності дітей, забезпечити можливість міграції учнів із групи в групу (залежно від навчальних успіхів).

Можливий розподіл учнів на групи за симпатіями, бажаннями, творчими здібностями. Цінним тут є заострення почуття відповідальності кожного члена групи за успіх товаришів. Груповий метод сприяє розвиткові самодіяльності учнів, їх активізації, розгортанню змагання за успішне розв'язання завдань уроку. Застосування групового методу організації навчальної діяльності на уроці можливе лише за умови кваліфікованої допомоги вчителю з боку фізкультурного активу.

Характеризуючи груповий метод, не можна не згадати про формування малих груп, команд і пар, не підкреслити їхню роль у процесі навчання, виховання фізичних якостей, прийому контрольних нормативів. Наприклад, забіги на уроках легкої атлетики рекомендують формувати за близькими, але не однаковими результатами [3]. Таким чином, учням з низькими показниками створюється можливість поліпшити їх, а для сильніших проводять додаткові забіги, що теж позитивно позначається на їхніх результатах. Формуючи пари на ігрових уроках, партнерами до слабопідготовлених учнів ставлять кращих іноді в ролі партнерів і помічників. Це сприяє вихованню волі та наполегливості у досягненні мети. Груповий метод дозволяє певною мірою індивідуалізувати процес фізичного виховання за рахунок диференціації методів, засобів та інтенсивності навчальної діяльності відносно рівня підготовленості окремих груп учнів.

Висновки. Основними елементами покращення інтересу учнів є створення інноваційних форм організації рухової діяльності учнів. До них можемо віднести нестандартні уроки, інтерактивні уроки і організація групової роботи. Проведення нестандартних уроків робить процес навчання інтенсивним, бо створює атмосферу змагання, виховує вміння співпрацювати. Такі уроки сприяють розвитку творчості, формуванню власних поглядів на проблеми, які слід вирішити. Інтерактивний метод здійснює позитивний вплив при взаємодії учнів між собою. Використовуючи групову діяльність на уроках фізичної культури можна розвинути слабші сторони учнів за рахунок спільної роботи з сильнішими учнями.

ЛІТЕРАТУРА

1. Інноваційні педагогічні технології у фізичному вихованні URL: <https://repository.ldufk.edu.ua/bitstream/34606048/20046/1/8.pdf> (дата звернення 09.03.2024)

2. Інноваційні технології навчання. URL: <https://naurok.com.ua/innovaciyni-tehnologi-navchannya-342055.html> (дата звернення 15.03.2024)
3. Іноваційні методи навчання на уроках фізичної культури. URL: <https://naurok.com.ua/inovaciyni-metodi-navchannya-na-urokah-fizichno-kulturi-284512.html> (дата звернення 14.03.2024)
4. Інтерактивні технології навчання на уроках фізичної культури. URL: <https://naurok.com.ua/interaktivni-tehnologi-navchannya-na-urokah-fizichno-kulturi-285278.html> (дата звернення 15.03.2024)
5. Морозов В. Філософія впровадження інновацій у педагогічний процес: Вісник інституту розвитку дитини. Сер. : Філософія, педагогіка, психологія. 2014. Вип. 33. С. 37-43.
6. Семко Л. М. Впровадження та ефективне використання новітніх інформаційних технологій у процесі фізичного виховання: методична розробка. Київ. URL: <https://1142.kiev.ua/wp-content/uploads/2021/03/metod.rozrobka-semko-lyubov-mykolayivna.pdf> (дата звернення 09.03.2024)

Тарас ПЛИСЮК

Науковий керівник – проф. Сергій ГУМЕНЮК

ТАКТИЧНІ АСПЕКТИ ГРИ У ФУТБОЛІ

Актуальність. Основні елементи тактики гри у футбол на початку ХХ ст. були дуже обмеженими та примітивними. Раніше акцент робився на фізичну підготовленість та індивідуальну майстерності. Використовувалися дуже мало тактичних схем це могла бути лише одна тактика на гру. Гравці не отримували достатньої інформації про тактичну взаємодію на полі. Все зводилося до прагматичного футболу в якому треба було перебігати своїх опонентів. На сьогоднішній день існує безліч тактичних схем гри у футбол, що дозволяє бути більш ефективним на полі та добиватися кращих результатів.

Мета дослідження: проаналізувати тактичні аспекти побудови гри для футболістів різних амплуа.

Виклад основного матеріалу. У футболі, як і в більшості фізично складних видах спорту, фізична та технічна підготовка гравців є надзвичайно важливою. Крім цього слід відзначити, що в сучасному футболі на результат впливає правильна тактика гри і правильно підібрана схема розташування гравців. Футбол це командний вид спорту, тому тактичний план може бути успішним лише в тому випадку, якщо він виконується всіма учасниками команди. Футбольна тактика включає в себе схему розташування гравців на полі, алгоритм їх пересувань і дій за тих чи інших ігрових ситуацій [2, с.4] .

Розроблена тактика гри дозволяє поставити завдання кожному гравцеві і чітко визначити рамки гри. Тактика у футбольному матчі спрямована на створення умов для певної реалізації потенціалу гравців та досягнення командного результату. Найважливішим прийомом у сучасному футболі є комбінації, які можуть бути парними або груповими . Комбінований спосіб гри найбільш ефективний, як для нападу, та і для захисту. Існує багато ігрових комбінацій, які використовуються протягом усієї гри, але однією із ключових є «стінка». Комбінація «стінка» передбачає передачу м'яча в один дотик партнеру і швидке відкривання за спину суперника.

У футболі поділяють гравців залежно від того в якій вони лінії грають. Розділяють 3 лінії розташування гравців (захисна, середня і передня). В залежності від того де розташовані гравці на футбольному полі та від функцій, які вони виконують їх поділяють на воротарів, захисників (крайніх і центральних), гравці середньої лінії (атакуючого плану, диспетчерів, вінгерів і захисного плану (опорних півзахисників)), гравців передньої лінії (крайніх і центральних нападників). Схеми гри у футболі визначаються найпростішими арифметичними виразами (1+4+5+1; 1+4+4+2; 1+4+3+3), де числа представляють кількість гравців. (воротар + захисники + півзахисники + нападники) [4].

У футбольній команді воротар повинен добре розумітися в тактиці гри, що дозволяє йому вдало керувати діями партнерів в захисті і починати атаку. Він повинен однаково добре грати на лінії воріт і на виходах, ефективно застосовувати специфічні прийоми гри воротаря. Основні обов'язки в обороні полягають у захисті своїх воріт шляхом руйнування атаки суперника засобами правильного вибору позиції, відбору м'яча, протидії ударів, здійснення страхування партнерів та створення штучного положення «поза грою». Поряд із захисними функціями гравців задньої лінії крайні захисники повинні брати участь в організації та завершенні атак своєї команди шляхом тактично грамотного застосування техніко-тактичних дій в залежності від ігрової ситуації.

Зміст гри опорного півзахисника середньої лінії полягає в активному руйнуванні атак суперників, організації і конструюванні атак власної команди на базі тонкого розуміння гри. Виконуючи найбільший обсяг фізичної роботи під час матчу, гравці середньої лінії відрізняються високим футбольним інтелектом і культурою ведення гри. Вони в процесі матчу ведуть запеклу боротьбу з гравцями середньої лінії противника за центр поля. Застосовані ними техніко-тактичні дії під час гри без м'яча і з м'ячем